

90 ani de la nașterea profesorului Ion Creangă

La 1 ianuarie 1911, se naște în comuna Adâncata, din vechiul județ Dorohoi, cel de-al șaptelea copil al familiei Creangă, Ion, care avea să devină unul din matematicienii de seamă ai țării și un strălucit profesor și rector al celei mai vechi universități românești, Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași. Tatăl, Luca Creangă, gospodar de frunte, a fost multă vreme primar al comunei Adâncata. Mama, Elena, născută Borș, provenea dintr-o cunoscută familie de intelectuali din Piatra Neamț.

După încetarea din viață a tatălui, familia s-a mutat în Iași, unde Elena Creangă, femeie energetică și devotată familiei, a reușit să asigure condițiile ca toți cei șapte copii ai săi să absolve cursurile Universității și să ajungă reprezentanți de frunte ai vieții științifice și culturale românești. De un real sprijin pentru frații mai mici a fost sora mai mare, Silvia Creangă (1894 - 1952). Dovedind înclinații deosebite pentru matematică, Silvia Creangă a fost prima femeie din România doctor în matematică (1925, Univ. "Al. I. Cuza" din Iași) și o excelentă profesoară. Voluntară, inteligentă, ordonată și extrem de stăruitoare, și-a dăruit întreaga viață matematicii, școlii și sprijinirii fraților ei mai mici.

Profesorul Ion Creangă și-a petrecut viața în orașul Iași, pe care l-a iubit cu statornică devoțiune. A urmat școala primară "Vasile Alecsandri" și Liceul Național din Iași, unde funcționau profesori eminenți ca academicienii Mihai Costăchescu (istoric) și Gheorghe Fințescu (entomolog), Constantin Botez și Octav Botez (colaboratori la "Viața Românească"), profesorul și autorul de manuale Alexandru Triandaf. A fost coleg de clasă cu logicianul Petru Botezatu și muzicologul George Pascu și a fost cu un an mai mare decât viitorul său coleg la Facultatea de Matematică, matematicianul prolific Adolf Haimovici. În 1928, s-a înscris la Facultatea de Științe a Universității ieșene, secția matematică, având ca profesori pe Alexandru și Vera Myller, Octav Mayer, Simion Sanielevici, Grigore Moisil și alții. Lucrarea sa de licență, cu un subiect de geometrie diferențială (rețele de curbe pe o suprafață dată), este scrisă foarte îngrijit pe un caiet ce se păstrează la Seminarul Matematic "Al. Myller".

La 1 iunie 1931 a fost numit preparator la laboratorul de mecanică, condus de profesorul Simion Sanielevici, și la 1 ianuarie 1932 a fost numit asistent suplinitor la Seminarul Matematic al Universității, condus de Alexandru Myller. În 1935, a trecut examenul de capacitate pentru învățământul secundar, în fața unei comisii prezidate de Alexandru Davidoglu. După acest examen, a funcționat (1936 - 1946) și ca profesor la Liceul Național și la Liceul de Aplicații (pentru practică pedagogică) din Iași. Orientarea spre matematică se datorează influenței surorii sale Silvia, iar activitatea sa de cercetare a început încă din perioada studenției, în atmosfera laborioasă ce domnea la Seminarul Matematic.

În perioada 1938 - 39 obține un concediu pentru studiu și pleacă la Roma, unde, în iulie 1939, își trece doctoratul în fața unei comisii prezidate de renumitul geometru Enrico Bompiani, cu o teză de geometrie diferențială. Cele mai multe dintre lucrările profesorului Ion Creangă au fost din domeniul geometriei diferențiale și s-au bucurat de aprecierile elogioase ale unor matematicieni ca Enrico Bompiani, Beniamino Segre, Mario Villa.

După întoarcerea în țară, a fost numit șef de lucrări în 1939, conferențiar prin concurs în 1943, iar în 1945 a fost numit profesor la Institutul Politehnic din Iași. În 1948 a fost transferat, ca șef al catedrei de algebră, la Facultatea de matematică-fizică a Universității "Al. I. Cuza". În cele peste 75 de studii originale publicate, profesorul I. Creangă a obținut rezultate importante în geometria diferențială, algebră și teoria numerelor.

A îndrumat cu distincție, competență și discreție un mare număr de tineri, în elaborarea tezelor de doctorat. Profesorului Creangă îi revine și meritul inițierii unor noi direcții de cercetare la Iași, ca de exemplu cercetarea operațională, matematici aplicate ș.a.

O trăsătură caracteristică a prof. Ion Creangă a fost grija deosebită pe care o acorda activității didactice. Își pregătea cu atenție lecțiile, până la cele mai mici amănunte și alegea exemple cât mai potrivite pentru a ilustra chestiunile teoretice. Venea la curs cu cel puțin o jumătate de oră înainte, pentru a avea timp să mediteze în liniște la expunerea pe care trebuia să o susțină. La intrarea în amfiteatru, impresiona prin prestanța sa deosebită, care l-a caracterizat de-a lungul întregii sale activități de dascăl. Anunța apoi conținutul lecției și începea expunerea sistematică, insistă asupra enunțurilor teoremelor, atrăgând adesea atenția: "Aceasta este o teoremă fundamentală". La sfârșitul cursului își invita studenții la orele de consultații, urmărind ca, periodic, să poată sta de vorbă cu fiecare dintre ei. Fostii săi studenți își amintesc cu plăcere lecțiile sale la numeroasele discipline predate: matematici generale pentru viitorii ingineri, algebră, teoria numerelor, geometrie analitică și diferențială pentru studenții de la matematică.

În perioada 1949 - 1953 a fost decan al Facultății de Matematică-Fizică, între 1953 și 1955 prorector, iar din 1955 până în 1972 rector al Universității "Al. I. Cuza". A avut cel mai lung rectorat (17 ani) din istoria Universității după cel al lui Nicolae Culianu, care a fost rector în perioada 1880 - 1898. În perioada când a fost rector au reapărut Analele științifice ale Universității (după o perioadă de întrerupere), au fost încadrate și promovate numeroase cadre didactice tinere, au fost readuși profesori de valoare, care fuseseră excluși în mod abuziv, pe așa-zise motive politice, la începutul perioadei comuniste, s-au stabilit legături de colaborare cu universități străine, s-au modernizat laboratoare, s-a înființat noua Grădină Botanică din Iași, s-au construit cămine și cantine pentru studenți.

Profesorul Ion Creangă iubea și era foarte iubit de studenți, iar manifestările de simpatie ale acestora, îl emoționau până la lacrimi. Sunt cunoscute cazuri de studenți talentați care, având dificultăți materiale, au fost ajutați, în mod direct, prin contribuții bănești, făcute personal de profesorul Ion Creangă.

S-a stins din viață la 21 mai 1987, după o lungă și grea suferință. La împlinirea a 90 de ani de la nașterea profesorului Creangă, numeroșii săi elevi își amintesc cu emoție și recunoștință de fostul lor profesor.

Profesorul Ion Creangă a fost un cărturar de aleasă erudiție, exemplu de dăruire totală pentru interesele țării și învățământului românesc, înscris în galeria profesorilor de seamă ai celei mai vechi universități din țară și va rămâne o figură luminoasă în istoria Almei Mater ieșene și a științei românești.

Conf. dr. *Petru MINUȚ*